

Агенција за
осигурање
депозита

МЕТОДОЛОГИЈА
за обрачун премије осигурања депозита
на основу нивоа ризика у пословању банака

Београд, новембар 2023. године

САДРЖАЈ

1. Законски оквир и предмет Методологије	4
2. Методологија за обрачун премије осигурања депозита на основу нивоa ризика у пословању банака	4
2.1. Дефинисање категорија и појединачних индикатора	5
2.2. Утврђивање индивидуалног скорa за вредност индикатора	7
2.3. Утврђивање агрегатног скорa	7
2.4. Утврђивање фактора ризика	7
3. Примена Методологије при обрачуну премије осигурања депозита	8
4. Завршне одредбе	8
Прилог: Форма обрасца за достављање података о утврђеним факторима ризика	10

СКРАЋЕНИЦЕ

Агенција	Агенција за осигурање депозита
ЕБА	Европско тело за банкарство
LCR	Показатељ покрића ликвидном активом
НБС	Народна банка Србије
НПЛ	Показатељ проблематичних кредита
Премија	Премија за осигурање депозита
RWA	Ризиком пондерисане изложености
ROA	Принос на активу
ROE	Принос на капитал

1. Законски оквир и предмет Методологије

Основ за доношење Методологије за обрачун премије осигурања депозита на основу нивоa ризика у пословању банака (у даљем тексту: Методологија), садржан је у члану 8. став 2. Закона о осигурању депозита ("Сл. гласник РС", бр. 14/2015, 51/2017 и 73/2019, у даљем тексту: Закон), у складу са којим Агенција може утврдити износ премије на основу нивоa ризика у пословању банака применом Методологије за обрачун премије осигурања депозита на основу нивоa ризика у пословању банака. У складу са чланом 12. став 5. Закона, у случају примене обрачуна премије на основу нивоa ризика у пословању банака редовна премија се израчунава као производ основице за обрачун премије, стопе редовне премије и процењеног фактора ризика у пословању сваке појединачне банке.

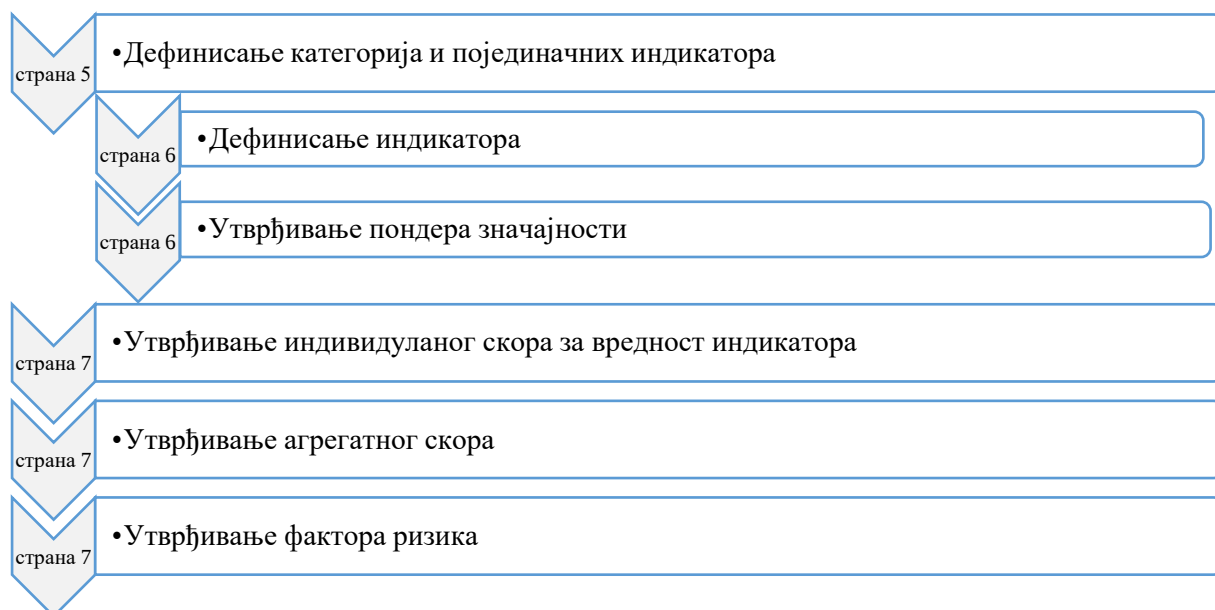
Предмет ове Методологије је начин утврђивања нивоa ризика у пословању банака, односно фактора ризика као елемента обрачуна премије на основу нивоa ризика у пословању банака. У развоју Методологије узете су у обзир ревидиране Смернице о методама за обрачун премије за осигурање депозита, које је издала ЕБА 21. фебруара 2023. године¹, у складу са Директивом 2014/49/ЕУ Европског парламента и Савета о системима за осигурање депозита од 16.04.2014. године.

У складу са Законом, Методологија је донета уз претходну сагласност НБС.

2. Методологија за обрачун премије осигурања депозита на основу нивоa ризика у пословању банака

Основни кораци за утврђивање нивоa ризика у пословању банака представљени су Дијаграмом бр. 1.

Дијаграм бр. 1: Поступак утврђивања нивоa ризика у пословању банака

¹<https://www.eba.europa.eu/regulation-and-policy/recovery-and-resolution/guidelines-methods-calculating-contributions-deposit-guarantee-schemes-dgss-revised1>

2.1. Дефинисање категорија и појединачних индикатора

Укључивањем фактора ризика у обрачун редовне премије омогућава се да свака банка плаћа премију у складу са нивоом ризичности у њеном пословању. За потребе утврђивања нивоа ризичности у пословању сваке појединачне банке користи се сет основних индикатора који су груписани у следећих пет категорија:

1. Капитал	Указује на способност банке да покрије губитке интерно, чиме се смањује вероватноћа да банка неће моћи да настави да послује.
2. Ликвидност и финансирање	Мери способност банке да измири своје доспеле обавезе.
3. Квалитет активе	Мери степен у ком је банка изложена кредитном ризику.
4. Пословни модел и управљање	Указује на ризик у погледу пословног модела и стратешких циљева банке, као и на квалитет корпоративног управљања у банци.
5. Потенцијални губици за Фонд за осигурање депозита	Указује на потенцијалне губитке за Фонд за осигурање депозита уколико банка не може да настави да послује.

Унутар сваке од наведених категорија дефинисани су индикатори који се користе за потребе утврђивања нивоа ризика у пословању појединачних банака, као и пондер значајности сваког индикатора. Преглед индикатора и пондера њихове значајности дат је у Табели бр. 1².

Како би се ублажили циклични ефекти и смањила волатилност, показатељи профитабилности (ROA и ROE) утврђују се као просек текуће вредности и вредности остварене у истом кварталу претходне године.

² У колони Радна хипотеза дат је очекивани однос између вредности индикатора и вероватноће да банка неће моћи да настави да послује, тако да симбол „+“ означава очекивани позитиван однос између наведене две величине, што значи да више вредности индикатора указују на већу ризичност у пословању банке, док симбол „-“ означава њихов негативан однос, односно више вредности индикатора указују на мању ризичност у пословању банке.

Табела 1: Преглед индикатора и утврђених пондера значајности

Категорије	Назив индикатора	Радна хипотеза	Опис	Пондери значајности
Капитал	Лeverиџ	-	Однос основног капитала и укупне изложености	10%
	Покривеност капиталом	-	Однос показатеља основног акцијског капитала и супервизорског захтева за капиталом	10%
Ликвидност	LCR	-	Однос заштитног слоја ликвидности и нето одлива ликвидних средстава до којих би дошло током наредних 30 дана од дана рачунања у претпостављеним условима стреса	15%
Квалитет активе	НПЛ	+	Однос проблематичних и укупних кредита банке	12,5%
	Покриће бруто НПЛ исправкама вредности	-	Однос исправки вредности проблематичних кредита и износа проблематичних кредита банке	5%
Пословни модел и управљање	<u>RWA</u> просечна билансна актива	+	Однос ризичне и просечне билансне активе	5%
	ROA	-	Однос нето добитка и просечне билансне активе	10%
	ROE	-	Однос нето добитка и капитала	9%
	Корпоративно управљање	+	Квалитативна оцена од 1 до 4, при чему 1 представља најбољу, а 4 најлошију оцену	11%
Могући губици за Фонд за осигурање депозита	<u>Незаложена имовина</u> осигурани износи депозита	-	Однос разлике између просечне билансне активе и заложених финансијских средстава и укупног осигураног износа депозита	12,5%
				Укупно 100%

2.2. Утврђивање индивидуалног скорa за вредност индикатора

За утврђивање индивидуалног скорa који се додељује вредностима индикатора примењује се „метод разврставања по разредима“ који подразумева да се све могуће вредности индикатора поделе у одређен број разреда и да се за сваки од разреда дефинише доња и горња граница вредности индикатора. Свим вредностима индикатора које улазе у опсег једног разреда, односно које се налазе између доње и горње границе вредности индикатора за конкретан разред, додељује се исти индивидуални скор.

Вредност индивидуалног скорa креће се у распону од 0 до 100, при чему више вредности указују на већи ниво ризика.

Агенција једном годишње разматра потребу за изменом одабраних индикатора, пондера њихове значајности, као и граничних вредности индикатора које опредељују разреде у које ће бити подељени и обраћа се НБС-у ради заједничког утврђивања потребних измена у наведеним параметрима неопходним за обрачун фактора ризика.

2.3. Утврђивање агрегатног скорa

Агрегатни скор за банку утврђује се применом следеће формуле:

$$AS_i = \sum_{j=1}^n IP_j * IS_j$$

где је:

AS_i = агрегатни скор за банку i ;

IP_j = пондер значајности индикатора j како је утврђено у Табели 1,
при чему је $\sum_{j=1}^n IP_j = 100\%$, а n број индикатора;

IS_j = индивидуални скор за вредност индикатора j коју бележи банка i .

Како би се утврдио агрегатни скор за банку, у првом кораку се вредности појединачних индикатора из Табеле 1. разврставају у разреде, како је описано у претходном одељку.

Потом се свакој вредности додељује индивидуални скор разреда ком припада.

У последњем кораку врши се множење индивидуалног скорa са пондером значајности индикатора из Табеле 1. и тако добијене вредности за појединачне индикаторе се сабирају како би се добио агрегатни скор за банку.

2.4. Утврђивање фактора ризика

За утврђивање фактора ризика, банке се на основу вредности агрегатног скорa распоређују у једну од четири категорије. За сваку категорију дефинисана је доња и горња граница вредности агрегатног скорa, тако да се свим банкама које имају агрегатни скор унутар предефинисаног

распона додељује исти фактор ризика. У наредној табели приказане су доње и горње граничне вредности агрегатног скорa за сваку од категорија, као и фактори ризика за појединачне категорије.

Табела 2: Ризичне категорије и фактори ризика

Граничне вредности агрегатног скорa (AS_i)	Фактор ризика (FR_i)
$AS_i \leq 24,0$	90,00%
$24,0 < AS_i \leq 30,7$	100,41%
$30,7 < AS_i \leq 40,1$	112,04%
$AS_i > 40,1$	125%

3. Примена Методологије при обрачуну премије осигурања депозита

Утврђени фактори ризика представљају један од елемената за обрачун премије на основу нивоa ризика у пословању банака, која се за сваку појединачну банку утврђује применом следеће формуле:

$$RP_i = OD_i * SP * FR_i$$

где је:

- RP_i** = премија на основу нивоa ризика за банку i ;
 OD_i = основица за обрачун премије утврђена као просечно стање укупних осигураних износа депозита у банци i у претходном тромесечју;
 SP = стопа редовне премије коју утврђује Агенција сваке године;
 FR_i = фактор ризика у пословању банке i .

4. Завршне одредбе

У складу са чланом 8. став 3. Закона, НБС доставља Агенцији податке неопходне за утврђивање нивоa ризика у пословању сваке појединачне банке, односно неопходне за утврђивање фактора ризика при обрачуну премије на основу нивоa ризика у пословању банака.

Премија на основу нивоa ризика у пословању банака утврђује се и наплаћује тромесечно, као производ основице за обрачун премије, стопе редовне премије и процењеног фактора ризика у пословању сваке појединачне банке.

За потребе обрачуна премије на основу нивоa ризика у пословању банака, НБС доставља Агенцији податак о утврђеном фактору ризика сваке појединачне банке у форми обрасца који је дат у Прилогу.

НБС ће доставити Агенцији наведене последње расположиве податке најкасније до 31. августа текуће године за потребе утврђивања премије на основу нивоa ризика у пословању банака за наредну годину.

Поред наведеног, у случају да дође до промене података неопходних за утврђивање нивоa ризика у пословању једне или више банака, која доводи до значајне промене фактора ризика који су им додељени, НБС ће благовремено обавестити Агенцију достављањем новог обрасца из Прилога ове Методологије.

Тако утврђени нови фактори ризика примењују се при првом наредном обрачуну премије на основу нивоa ризика у пословању банака у односу на дан достављања података Агенцији од стране НБС.

Прилог: Форма обрасца за достављање података о утврђеним факторима ризика

Граничне вредности агрегатног скорa	Фактор ризика	Назив Банке
$AS_i \leq 24,0$	90%	
		...
$24,0 < AS_i \leq 30,7$	100,41%	
		...
$30,7 < AS_i \leq 40,1$	112,04%	
		...
$AS_i > 40,1$	125%	
		...